

od tega nobenega dobička. Baker in medovina sta danes redka dragocenost v naši državi in ju je za drag denar težko nabaviti, po južnih brdih pa ležijo razmetani celi vagoni puškinih patron. Od Djevdjelije pa do Bitolja so še danes posuta brda z raznimi kovinami, ki so vredne milijone dinarjev. Če bi se to blago zbralo in vnovčilo, bi se s tem znatno povzdignilo ekonomsko moč naše države.

Vojni material pa ni samo raztepen po hribih in dolinah, ampak se še danes nahajajo v teh krajih podzemeljska skladišča. Lansko leto so odkrili na brdu blizu mesta Djevdjelije vojno skladišče pod zemljo, ki je vsebovalo okrog 40 vagonov vojaških krušnih torb. Istotam so odkrili skladišče, ki je vsebovalo 5000 novih sedel. Sedla seveda niso prišla v roke erarju, ampak so izgini-la na tajinstven način kar preko noči in nikdo od vojnih oblasti ni vprašal, kam so šle te stvari in s kom so šle. Vojaške oblasti niso glede vojnega materiala samo zamenarile zbiranja, ampak so potom naredb olajšale raznim tihotapcem posel, da so s tihotapljenjem tega materiala obogateli. Grška meja, ki je oddaljena od Djevdjelije komaj par sto metrov, je kot nalašč ustvarjena za tihotapstvo.

Naša država je namreč prepovedala vsak izvoz vojnega materiala v tuje države, na drugi strani je pa obljubila nabiračem vojnega materiala tako nizko nagrado, da noben človek ni hotel prevzeti tega posla v korist erarju.

Grčija in Italija plačujeta po posrednikih ta naš vojni material zelo drago in tihotapstvo je v polnem cvetu. Naše vojne oblasti propadanje vojnega materiala mirno gledajo in se še nekako dvijo, ker se bogatijo z njim nepoklicani mesto erarja.

Vojni material pa propada tudi tukaj v Beogradu. Avto-kader ima več tisoč krasnih avtomobilov, tovornih in luksuznih. Ti dragoceni predmeti stojijo na prostem in so izpostavljeni vsem elementarnim neizgovornim vremenskim izpremenbam. Bilo bi dobro, da bi vojaške oblasti skrbele za to, da se te dragocene stvari spravijo v kake remize, kakor jih imamo pri nas v Sloveniji. Zakaj tega dragocenega materiala ne spravite v Ljubljano? Tam imamo krasne prostore in bi ga lahko spravili pod streho. Ali morda nimata zaupanja do nas Slovencev? Isto je s pnevmatikami in bencinom. Tudi te dragocene stvari ležijo na prostem.

Krivično postopanje s slovenskimi oficirji.

Iz vojske je pometano veliko število oficirjev Slovencev in Hrvatov, mladih in dobrih strokovnjakov, ki bi bili sposobni še dosti storiti za blagor domovine. Bili so slučajni, da so se oficirji pritožili proti redukciji, pa se jim je v vojnem ministertvu kratkoma namignilo, da je sedaj prišel čas, da se »bivše« izbaci. Jasno je, da vojni minister ne bi tako postopal, če ne bi to odgovarjalo smernicam sedanjega radikalnega režima. Kaka je ta svrha? Pripraviti se hočejo na vojaško diktaturo. Toda po mnenju radikalov bi mogla biti naša vojska le tedaj trdna opora diktature, oster bič radikalne vlade, če je očiščena vseh »sumljivih in nezanesljivih elementov.« Ti sumljivi elementi so seveda samo med Slovenci in Hrvatami, kar dovolj jasno dokazuje, da so tu drugi vzroki merodajni. Saj smo videli, da so tudi med Srbi taki, ki so zvesto služili Avstriji, a ti vojni upravi niso nezanesljivi.

Naša vojska bi morala biti narodna in bi morala stati nad vsemi strankami. Ze dejstvo samo, da obstoja v naši armadi »bela« in »črna roka«, je jasen dokaz, da je jedro naše vojske nezdravo. Kam to dovede, če začnejo oficirjske mase posegati v politiko, nam je živ dokaz usoda sosedne Grčije. Naloga vseh poslancev brez razlike na strankarsko pripadnost, katerim leži na srcu blagor naše domovine, bi morala biti, da v kali udušijo kaj takega.

Mogel bi navesti par slučajev, da so bili nekateri oficirji, posebno z Slovenije, dobri narodnjaki, reducirani samo vsled spletka svojih predstojnikov. Tako n. pr. je bil kriv, kakor so to naši slovenski listi večkrat pisali, redukcije žandarmerijskih oficirjev komandant žandarmerijske brigade polkovnik Dragič. Ta gospod obrača svoj plašč vedno po vetru. Za časa Avstrije se je zval Oskar Huber in je bil seveda navdušen avstrijskant-pangerman. Po preobretu si je pa znal pomagati in je iz Oskarja Huber postal Dragoslav Dragič.

Zadovoljiti je treba načelu ustave, po kateri so vsi državljani enakopravni glede nameščenja v državni službi. Mislim, da je to treba vpoštevati tudi pri oddajanju vojaških služb. Ne vem sicer natančno, toda zdi se mi, da imamo pri nas 155 generalov. To je že cel regiment, a med njimi nimamo niti enega Slovence ali Hrvatca. Ali morda to ni narodna vojska, ali to ni vojska Srbov, Hrvatov in Slovencev? Ali naj torej samo Srbi uživajo tukaj prvenstvo in se postavljajo na visoke mesta, Slovenci in Hrvatje naj pa bodo mogoče samo redovi in kaplarji? Drugi bi komandirali, mi naj bi pa samo poslušali.

Zaključek.

H koncu svojega govora izjavljam, da smo Slovenci pacifisti, in z ozirom na naše sedanje prijateljske razmere z Italijo smo pač upravičeni zahtevati, da se zmanjša število stalne vojske, kar bi seveda jako olajšalo naš proračun. Sploh pa moram pri tej priliki naglašati naše načelno stališče, da se naj mednarodni spori rešujejo pred mednarodnim svetom, naj se ta zove Zveza narodov ali kako drugače in da je treba delati na razorožitev vseh evropskih narodov in ne samo nekaterih.

Fr. Wernig, okr. ekonom.

Naš kmet in naše razumništvo.

(Sodobne misli.)

Težak je dandanašnji gospodarski položaj kmetovalca. Spremlja ga vedno enako in zvesto, dan za dnem, leto za letom boj za obstanek, za vsakdanji kruh ter skrb, da ohrani svojo rodno grudo sebi in svoji družini. Boj je to silen in vedno enak, ob vsakem letnem času in v vsaki dobi dneva — boj z vedno bolj neugodnimi gospodarskimi prilikami in s trdo, svojeglavno naravo. Tem huje zadenejo kmetovalca nesreče, ki mu mnogokrat mahoma uničijo ves s trudom in trdim delom enega celega leta pripravljeni skromni gospodarski dohodek. In kdor je videl ali doživel tiho žalost, zadržani in nemi obup nad nesrečo v gospodarstvu na polju in pri živini, ta razume tudi vso srčno globino in vso junaško velikost duševnega življenja priprostega in mnogokrat tako malo uvaževanega trpina-boritelja, — kmetovalca. Spoznavajmo dušo našega kmeta in spoznal bomo sebe — in sodba o našem narodu, o njegovem mišljenju in čustvovanju bo mogoče mnogo bolj pravična in nepristranska.

»Spoznanje je prva pot k zboljšanju«, pravi nemški pregovor. In mislim, da bi tudi medsebojno spoznanje doprineslo mnogo k zboljšanju gospodarskih in kulturnih odnošajev med kmetovalcem in slovenskim meščanom. Vzemimo v tem oziru za vzgled v gospodarskem in kulturnem pogledu tako zelo napredne dežele severne Evrope: Dansko, Nizozemsko in Skandinavijo. Pravo in idealno umevanje svojih kulturnih dolžnosti napram narodu je razumništvo v teh krajih omogočilo ustvariti kulturne prilike, o katerih pri nas komaj sanjamo. Kmetijske zadruge, knjižnice, razna prosvetna društva in ljudske visoke šole so v Skandinaviji povsem običajne v zadnji priprosti, kmečki vasi. Pa ne samo gospodarska, ampak tudi srčna naobrazba je tam kaj na višku. Delavec, kmet in meščan se zavedajo enako svojih dolžnosti napram državi in dolžnosti drugega napram drugemu. Grda, nesrečna sebičnost, ki zastruplja vse naše javno življenje in rodi toliko neodkritosrčnosti in upravičenega nezaupanja, je neznan. Drug drugemu pomagajo, drug drugega ščitijo in vsled tega se je ustanovila tako vzorna celota na gospodarskem in kulturnem polju. — Tako na Danskem in v Skandinaviji.

Pri nas pa so žalobno razmere se take, da mora za našega kmetovalca veljati le stari in preizkušeni rek: »Pomagaj si sam in Bog ti bo pomagal.« In ta lepi, slovenski pregovor mora biti za slovenskega kmetovalca toliko bolj merodajen, kolikor bolj se zaveda, da je na gospodarskem in kulturnem polju osamljen in da je predvojno prisrčno sožitje med njim in med meščanskim narodnim razumništvom skoraj docela zamrlo. Vas in mesto — postala sta strogo ločena pojma, med katerima svojčas slovenski naobraženec ni delal razlike. Danes pa dobivata ta dva pojma vedno izrazitejši oblike in meja med njima je vedno ostrejša: tu vas — tam mesto.

Radi tega naj si skuša naš zavedni in že naobraženi kmetovalec po možnosti pomagati sam, naj stremi za tem, da svoje upravičene stanovske težnje in želje uveljavi s pomočjo raznih svojih organizacij in naj si prizadeva potom dobrega strokovnega in prosvetnega časopisja in knjig ter s pomočjo vaškega narodnega razumništva poglobiti in razširiti svoje znanje in svojo spretnost v raznih gospodarskih in življenjskih vprašanjih.

Vsak naobraženec pa, ki ljubi svoj narod, ki ima še srce in smisel za lepoto in veličastvo narave in za velikega, neumornega bojevnika v nji, za našega kmetovalca — mu bo šel vsikdar z vzornim delom in dobrim nasvetom na roko. In ako bosta kmet in naobraženec na ta način razumela svoje naloge in dolžnosti, bomo dosegli tudi tako zaželjeni in potrebni splošni, gospodarski in kulturni napredek in naš celokupni slovenski narod bo z povzdigo kmetijstva še v dosegnem času dočkal boljše in svetlejšo bodočnosti.

Izvoz živine za obmejne občine dosežen.

V predzadnji številki »Slov. Gospodarja« smo opisali, kako so samostojneži in demokrati skušali preprečiti, da bi smeli živinorejci na severni meji mariborskega okraja izvažati živino preko Plavča. Naši poslanci so na to ministru za kmetijstvo in poročevalcu za živinozdravništvu dokazali, da poročilo, ki ga je dobil minister v tej zadevi od veterinarskega poročevalca, neresnično.

V imenu Jugoslovanskega kluba je nato poslanec g. Fr. Zebot ponovno zahteval, da se naj vendarle dovoli izvoz živine iz obmejnih občin, ker tu ni kupecev. Minister je uvaževal predlog našega poslanca in je izdal dne 18. marca naslednji odgovor:

»Gospod poslanec! Na vaše vprašanje o izvozu živine iz obmejnih občin, imenovanih v vaši interpelaciji, preko Gor. Kungote—Plavč, mi je čast Vas obvestiti, da sem odredil z ozirom na vse predloge, katere ste navedli, pod današnjim Vt. Br. 2278 in na osnovni člen 2, v zvezi z členi 3 in 57 zakona o ustrojstvu ministristva poljoprivrede in voda ter na osnovi odredb zakona o živinskih boleznih, sledeče: da se živina (tudi konji) iz obmejnih občin Plavč, Svečina, Slatinski dol, Spičnik, Sv. Križ in Vrtilče v mariborski oblasti, lahko izvažajo preko Plavča v Avstrijo v času od 1. aprila

do 1. junija leta 1924. in to enkrat na teden. Dan izvoza bo določila glavna carinarnica v Mariboru z drž. obmejnimi živinozdravnikom ter z delegati omenjenih občin. Obmejni živinozdravnik iz Maribora bo izvršil pregled te živine v Gor. Kungoti in če se utrdi, da je zdrava in nesumljiva ter oskrbljena v predpisanimi dokumenti o lasti in zdravju, se bo dopustil izvoz ter se bo izvršilo carinjenje; do meje se bo živina odpravila pod stražo carinskih organov. Stroške za obmejnega živinozdravnika, potnino, dnevnico in stroške za pregled živine in za carinske organe nosijo lastniki živine. O tem mojem rešenju so obveščeni: Generalna direkcija carine, veliki župan mariborske oblasti in obmejni živinozdravnik v Mariboru.«

Priobčujemo ta dopis, da naši ljudje uvidijo, kako se naši nasprotniki protivijo koristim našega ljudstva in kako se naši poslanci potegujejo za gospodarski dobrobit Slovenije.

Fr. Wernig, okr. ekonom.

Pogosta bolezen živine v spomlad.

Mnogovrstne so nesreče, ki zadenejo kmetovalca ob vsakem letnem času pri gospodarstvu in pri živini. Posebno pogoste so nesreče pri živini v spomladanskem času ob prehodu od suhe na zeleno krmo. In marsikatero živinčje zgubimo samo vsled tega, ker ne vemo, kako pomagati v posameznih, nenadnih bolezenskih slučajih. Predvsem pride tu v poštev

hitro napenjanje goveje živine.

Kaj je vzrok tej opasni in pogosti bolezni? Vzrokov te bolezni je mnogo in sicer:

1. Paša na travniku, pašniku in strnišču z rosno, mrzlo, mlado deteljo ali z deteljo pomešano travo.
2. Poklidanje prevelike množine mokre, mrzle ali v kupu segrete in sparjene krme, ki povzroča napihovanje, na primer detelja, mlada trava, gorčica itd.
3. Krmljenje s temi krmili na tešče.
4. Takojšnje napajanje po krmljenju v navedenimi krmili.
5. V požiralniku zaostali tuji predmeti, katerih žival ne more pogoltniti, na primer krompir, jabolka itd.
6. Vsled tuberkuloze povečane žleze, ki pritiskajo na požiralnik in ga zapirajo.

Neposredni vzrok vsakemu hitremu napenjanju pa je prevelika množina plinov, ki ne morejo oditi iz vampa. Pri zdravem govedu odhajajo plini, ki se tvorijo pri vsakem prebavljanju krme — po požiralniku vsled riganja. Ako pa zavžije žival navedena krmila v neprimerni obliki, oslabi želodčno mišičevje in želodčno sluznico in običajno riganje izostane. Nabirajo se v vampu z veliko naglico plini, ki lahko povzročijo pogin živali v četrt uri. Hitra pomoč je torej nujno potrebna.

Ako opazimo, da je vamp na levi strani trupla močno napet, da žival noče več žreti, da težko diha in nemirno stopica, nikakor ne smemo odlašati s pomočjo. Če bolezen še ni močno napredovala, skušajmo najprej žival rešiti z notranjimi sredstvi. Dajmo ji piti, oz. zalijmo ji apnenno vodo (2 žlici živega apna v 1 l vode). Dobro se navadno obnesejo tudi gnila jajca, oz. žlopotci, katera skušajmo živali spraviti v želodec. Nikakor pa ni priporočljivo, zalivati petrolej, terpentin in gnojnico — kakor je to ponekod še v navadi; te tekočine dajo mesu namreč tako zoprno duho, da živali ne bi mogli uporabiti, ako bi jo pozneje le morali zaklati.

Potem odpravljamo pline na ta način, da oživimo in pospešimo riganje. V to svrhu obrzdamo žival s povslesom iz slame, katero namažemo s kolomazom ali z milnico. Kolomaz in mlinica povzročita silen stud, prisili žival k riganju. Istočasno močno pritiskamo z obema rokama na vamp ob levi lakotnici. Tudi polivanje z mrzlo vodo po hrbtu pospeši odstranitev plinov.

Ako vsa ta sredstva ne izdajo, se večinoma lahko reši žival z uporabo posebne gumijaste, takozv. požiralnikove cevi. To je preko 1 m dolga cev, katero porinemo skozi požiralnik v vamp in po kateri odbežijo v vampu nabrani plini. Napihnjene živali pa ne smejo stati vodoravno, ampak morajo spredej stati vedno precej višje; Sicer obstoja nevarnost, da vtaknemo cev v vampu se nahajajoče goste krmo in plini ne morejo odbežati po požiralnikovi cevi. To zelo potrebno cev, od katere bi moralo vsaki hiši biti vsaj po en komad, dobimo za govedo, kakor ovce po primerni ceni pri Kmetijski družbi v Ljubljani. Uporabimo jo lahko tudi v to svrhu, da porinemo ž njo v požiralniku zaostale tuje predmete v želodec. Vendar moramo v tem slučaju biti prav previdni, ker se požiralnik lahko rani in poči.

Ako je napetost vampa že toliko, da je nevarnost, da se žival vsak čas zaduši in da ne moremo več uporabiti požiralnikove cevi, nam ne preostane drugega, kot napraviti na najbolj napetem mestu leve lakotnice vbod s trokarjem. Po trokarjevi nožnici odbežijo plini in žival je v večini slučajev rešena. Rana, ki jo napravimo z vbodom v vamp ni nevarna. Namažimo jo z lizolovo raztopino. Tudi je par dni po uporabi trokarja krmiti živali bolj zmerno.

Če nimamo trokarja pri roki in je nevarnost velika, napravimo v sili vbod lahko tudi z navadnim žepnim nožem. V tem slučaju pa se priporoča pozvati pozneje živinozdravnika, da rano zašije. — V vsakem slučaju pa je napraviti vbod na levi strani vampa, predno bi morala žival vsled napenjanja poginiti.